

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Ecclesiae Mediolanensis

Acta Synodalia Dioecesana Ecclesiae Mediolanensis, Pars Secunda

Borromeo, Carlo

Brixiae, 1603

De Visitatione, Et cura infirmorum, Rubricae seu instructiones.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11399

manibus sacerdotis, & intentè respondeat, quantum sapit ad salutationes, & exhortationem sacerdotis: & humiliter Deum deprecetur, vt oblatio quam ipse presbyter pro se, & pro peccatis suis Deo obtulerit, Deus omnipotens misericorditer per Angelum suum suscipere dignetur: & eo die, excepto vino, & carne, & sagimine, comedat quidquid vult: & sic redimat reliquos anni dies.

Cap. 29. Si quis fortè non potuerit ieiunare, & habuerit vnde possit redimere; si diues fuerit, pro septem hebdomadibus det solidos viginti: si non habuerit vnde tantum dare possit, det solidos decem: si autem multum pauper fuerit, det solidos tres. Neminem uerò conturbet, quia iustus dare solidos viginti, aut minus: quia si diues fuerit, facilius est illi dare solidos viginti, quam pauperi tres: sed attendat vnusquisque cui dare debeat, siue pro redemptione captiuorum, siue super sanctum altare, siue Dei seruis, siue pauperibus in elemosynam.

Cap. 30. Qui non potest sic agere poenitentiam vt superius diximus, faciat sic. Si tres annos continuos ieiunare debet, & non potest, sic redimere potest. In primo anno eroget in elemosynam solidos viginti sex, in secundo anno eroget in elemosynam solidos viginti, in tertio anno solidos decem & octo; hi sunt sexaginta quatuor solidi. Potentes autem homines plus dare debent, quia cui plus committitur, plus ab eo exigitur. Et qui illicita committunt, etiam à licitis se abstinere debent, & corpus debent affligere ieiunijs, vigilijs, & crebris orationibus: caro enim læta trahit ad culpam, afflictà reducit ad veniam.

Aliz declarationes breues.

Confessarius, cum ex ijs que conscripta sunt, intelligat, pro ratione & temporum & personarum diuersas poenitentias fuisse, earumque redimendarum certam rationem adhibitam esse: arbitrio tamen suo illis omnibus mitigandis moderandisque aget, vt initio traditum est.

De poenitentia per legitimas ferias constituta; confessarius animaduertet, eo nomine intelligi feriam secundam,

quartam, & sextam, canonum legibus poenitentiae, ieiunioque prescriptam. Carine ieiunium, quod aliquando poenitentiali canone cauetur, id appellatur, quod per quadraginta dies in pane & aqua fiebat, ut sepe numero Burchardus interpretatur. Carinam alij dicunt, quidam carenam, alij carēenam, alij quadragenam.

Poenitentia per tres Quadragesimas indicta, ita intelligitur, vt cui imponebatur, is in anno pane & aqua ieiunaret Quadragesimas tres: quarum prima est ante diem Natalem Domini; altera ante Pascha Resurrectionis; tertia, quae scilicet per dies tresdecim ante diem festum Sancti Ioannis Baptistae agebatur, quemadmodum ex Concilij Salegustadiensis decreto perspicui potest.

DE VISITATIONE,

Et cura infirmorum,

Rubricæ seu instructiones.

Omnino tempore Parochus gregi suo inuigilare debet: sed cum primum aliquis eius curæ commissus in morbum incidit, tunc maximè omnem Parochialis charitatis diligentiam ipse in eo ponet, vt ægrotantem in via salutis rectè dirigat, & à nequissimi Dæmonis insidijs conatibusque tueatur ac defendat præsidio salutarium adiumentorum.

Quod Concilio Agathensi olim præcautum est, id Synodo Prouinciali renouatum, idem Parochus præstare curet; vt Missa celebrata, si quos in Parochiali vicinia habet, frequenter, atque adeo quotidiè, cum per alias parochialis curæ suæ occupationes potest, visitet: eisdemque præstet, prout opus esse viderit, officia charitatis, & sollicitudinis, Parochiali muneri suo coniuncta.

Quamobrè non expectabit, dū ab ægrotato vocetur; sed ipse vltro ad illū veniet.

Parochiales item suos & vniuersè & sigillatim, sepe numero prout occasio feret, hoc monebit, vt se accersant, cū primū alijs in febri morbue inciderit. Et uerò quoniam alijs Parochialis curæ officijs aliquando fortasse destineri potest: propterea parochie suæ sacerdotes si quos habet, aut saltem laicos aliquot

Prouinc. 5.
qua pert ad
Sacrament.
extre. vñct.
pag. 23.
§. Quod Concilio.

homines, virtute, & vitæ spiritualis vſu præſtâtes deliget, qui ægrotum adeant, rectèque cohortentur; cum ad uim morbi patienter in Domino ferendam; tum ad alia chriſtianiæ pietatis officia præſtanda.

Ad ægrotas mulieres etiam accedet; ſed ſibi comitem adiungere curabit, virum vel eccleſiaſticum, vel laicum ſanctæ charitatis operibus deditum: & omnino nunquam erit in cubiculo ſolus: & cum neceſſe fuerit ob pœnitentiæ ſacramentum miniſtrandum, patienti tamen oſtium id præſtabit.

Illis maxime viſitandis & conſolandis aſſiduam charitatem nauabit, qui rerum omnium indigentia, & morbi acerbitate miſerabilem in modum afflictum, curationem diſſicillimam experiuntur. quorum paupertatem commotus zelo pietatis ita ſubleuabit; vt & ipſe, ſi per facultates poteſt, de ſuo aliquid eroget; & aliorum elemoſynas conquirat; & eo nomine collectas certis diebus in eccleſia edicat ad præſcriptum Concilij Quarti Prouincialis.

Parochum propinquum, & ſacerdotem item, clericumque parochialis viciniæ ſuæ, cum egrotare audierit, quamprimùm inuiſat, ſi præſertim aliorum ope deſtitutum videat; conſoleturque; in primis remedijs animæ ſalutaribus, & adiuuentis corporis valitudini opportunis.

De ægri ſtatu, genereque morbi, aduerſa ve valetudine perquiret. eius item mores, vitam, actiones, negotiaque: vt ſciat ſalubria dare conſilia, opportunaque adhibere remedia, omni que ſancta conſolatione iuuare.

Cum ad illum veniet, ſuper eum orabit ratione præſcripta; neque ſemel tantum, ſed ſæpius, & quotieſcunq; opportunè id facere poterit. poteritque; vt modò vna, modò alia ex formula precum, & ſacrarum lectionum, quæ ad id præſtandum in Sacramentali traduntur.

Accedet parochiali veſtitu de more ſine ſuperpelliceo indutus.

Cohortationes & monita ad ægrotum.

Præmeditatus veniet, vt habeat argumenta ad perſuadendum appoſi-

ta, ac præſertim exempla Sanctoꝝ; quæ rectè apteque adhibita, valde commouent: his autem cohortationum locis vti poterit, etiam alijs qui adſint, paululum ſecedere iuſſis, ita vt non audiant, ſi ita opus eſſe quandoque viderit.

Hortabitur, vt febrim ægritudinemve in quam incidit, patienter ægrotus in Domino ferat: gratiasque ei agat de ægrotatione qua corpus affligitur. cum inde animæ utilitas ſalutaris exiſtere poſſit, ſi verè, pieque charitatem Dei erga ſe agnoſcens, confirmabit ſe ipſum in omni patientia: vnde fructum verberum capiet.

Demôſtrare poterit, à Deo, qui ſons eſt omnium bonorum, factum eſſe, vt infirmus prosperam corporis valetudinem amiſerit; quoniam illius animæ ſalutariter conſultum eſſe vult emendatione vitæ antea actæ.

Si verò egrum diſciplinæ ſpiritualis, ſanctarumque virtutum ſtudioſum eſſe animaduertit; morbi vim à Deo ſolatam eſſe oſtendet, vt in ſpiritualis vitæ curſu quem ſuſcepit, maiori progreſſione verſetur, atque adeo perfectius inſiſtat.

Habebit etiam Parochus alios locos, quibus infirmum excitabit ad patientiã Chriſtiano homine dignam, & ad fructum ex inualetudine capiendum.

Monebit etiam, vt ne Dæmonis aſtu, neque medicorum pollicitationibus, nec propinquorum, aut amicorum, domeſticorumve blandis cohortationibus ſe villo modo decipi ſinat, quo minus in ea quæ ſibi ſalutaria ſunt, incumbat.

Quare hoc infirmo ſuadere ſtudebit, vt quod itè Sanctus Ambroſius ſacris ſcripturis monet, ſalutare Dei in primis concupiſcat, nempe Chriſtum Dominum; ſicque animæ æternam ſalutem primò expetens, quærat deinde, quæ ad corporis valetudinem attinent.

Quæ quidè Parochus pro ratione morbi, & ægroti conditione, maiori ſtudio, efficaciã, vel amplificatione etiam ager.

Videbit, an aliquid domi, præſertim in cubiculo illius ſit, quod cum diſciplinæ chriſtianiæ moribus minus cõueniat.

Sacras imagines Chriſti domini eruciſixi, B. Mariæ Virginis, & ſancti præſertim apponi curabit, quem æger præcipue

Tit. quæ ad
pia loca per
tin. § Primo
quoque. pa
gin. 197.

cupiè veneratur, quem re patronum coelestem sibi delegit. Si verò neminem potissimum delegerit, vt deligat, eiusque sacram imaginem domi, in cubiculoq; præsertim habeat, Parochus studebit.

Vasculum aquæ benedictæ, quando collocatum non sit, collocari iubebit propè lectum vbi iacet.

Monebit vt eleemosynas det quamplurimas, pro facultatum scilicet ratione, & modo.

Vt pro se orationem, supplicationemq; à religiosis hominibus fieri postulet, omniq; ratione curet.

Vt item domi suæ pro se, dum æger est, familia quotidie certa hora precetur.

Vt ipse cū per morbum potest, aliquid piè meditetur de vanitate mundi, de exemplis patientiæ, de fructu tribulationum, de cœlesti gloria.

Vt quotidie si per valetudinem potest, vel coronam beatæ Mariæ Virginis; vel si literas norit (quod Sanctus Augustinus fecisse traditur, dum æger fuit) septem psalmos penitentiales piè recitet: aut omnino aliquid precum pro viribus suis adhibeat.

Si Sacerdos, aut alicuius sacri ordinis homo est, qui diuini Officij recitandi lege adstrictus sit; suadebit, nè recitare facillè omittat, nisi vi morbi tandem coactus, & de consilio confessarij, & medici.

Proponet etiam ægrotanti, prout illius conditio tulerit, aliquas breues orationes, quas iaculatorias dicimus; præsertim è psalmorum libro sumptas, quæ facillè in promptu sint.

Pollicebitur quoque, se pro eo in Missæ sacrificio, aliòque tempore piè oraturum, curaturumq; vt parochiales itidem pro eo faciant. Id verò ipse omnino præstabit, collectam pro eo dicens, aut saltem orans; idque frequenter pro ægri necessitate.

Ideo denunciabit etiam populo singulis diebus Dominicis orationem pro ægrotis parochiæ suæ.

Monebit, vt cum conualuerit, primò ad ecclesiam veniat, vbi super eum orationes dicantur; quod in multis ecclesijs pij, frequentisque est instituti.

De Confessione.

HOc in primis suadebit, vt de peccatis confiteatur: idque maximè studebit, vt ad generalem de tota vita antea facta confessionem illum inducat: proindeq; eius vtilitates, fructusq; salutares breui enarrabit, quos inde capit.

Si verò æger se difficilem præbebit, vt aut confiteri nolit, aut confessionem longius differre velit; eius rei causam Parochus studiosè perquiret: quæ vnde accidat, vbi animaduertit, tunc illam appositis rationibus amouere studebit. siq; rectè, salutariterq; suadendo illum à proposito deducere non potest; nè tamen ei confitendi tempus proroget vltra quàm liceat, nisi re primum cum Archiepiscopi aut eius Vicario communicata. A medicis autem opportunè cõtendet, vt sacris decretis, pontificiæque constitutioni Pij Quinti obtemperantes, ad illum inuisendum curandumq; non accedant post præscriptum tempus, nisi ex confessarij scripto cognouerint, eum de peccatis confessum esse.

Et quoniam causa, quamobrem ille confiteri nolit, aut differat, multiplex & varia esse potest; vtpotè, vel desperatione, quam ex peccatorum magnitudine, multitudineve concepit; vel affectus alicuius peccati quod abijcere nolit; vel accidia quædam, qua fiat, vt is laborem se disponendi exhorrescat; vel alia grauis causa, quæ eum à confitendo deterreat: ideo bene notos habebit locos, rationes, & argumenta suadendi, vel dissuadendi, prout causa tulerit, qua æger impeditur, aut deterretur.

Quamobrem aliquod studium in ijs libris legendis ponet Parochus, quorum doctrinis methodus traditur, ad eos qui moriuntur iuuandos.

Cum ægrum autè vel eius sponte, vel hortatu admonitioneque sua Parochus ad confessionem accensum viderit; tunc ad confitendum condicet diem & horam ei commodam, nisi tamen periculum sit in mora: nam si morbi vis nullam dilationem patitur, cum eo aget, vt confitendum confiteatur. Si item eo ipso tempore præparatus videbitur, eius confessionem audiet: in qua si illi, vel morbo, uel imperitia, vel timore, in enumerandis,

discernendisq; peccatis impeditum esse animaduertit, adiuuētum pro charitate prudentiaq; sua ei adseret.

Si scēminæ cōfessionem audiat, ostio patenti id præstet.

Curet ad id munus exequendum, superpellicem, & stolam paratā habere.

Sacræ omnino decētæ consulere studeat, quā maxime pro loco, & tempore potest, ex ordine sacræ pœnitentiæ ministrandæ supra explicato.

Neque omittat testimonium confessionis scribere; ne pœnam incurrat, de qua supra in Sacramento pœnitentiæ dictum est.

Pœnitentiam ne ideo tamen nimis leuem imponet, quod iusta ab homine iacente non possit præstari; si probabile sit quod conualescet, & tunc præstare poterit, quod non potuerat iacens. quod si credibile sit, eum non amplius surrecturum; rationes pœnitentiæ iustæ eliget, quæ possint præstari à iacente; veluti magnam eleemosinam pro facultatum modo.

Suadebit verò sepe, vt morbi afflictiones pœnitentiæ loco libenter accipiat, Dominoq; pro peccatis suis offerat.

Item vt indulgentiam consequi curet, ex Pontificia, seu Archiepiscopali concessione.

De Communione.

COHORTABITVR egrotum Parochus, vt sacram communionē sumat, etiam si grauius non ægrotet; maxime si festi alicuius celebritas id suadeat. neque ipse ministrare recusabit sepius in eadem infirmitate pro deuotione & desiderio egroti; præsertim si ille eum valet, solet frequentare: de quo in Concil. Prouinc. 4. decretum est.

Pro viatico ministrabit, cum probabile est, quod eam amplius sumere non poterit. cauebit autem nè ita cunctetur, vt periculum adeat ægrotus moriendi priusquam sumat.

Cum præterea posteaquam viaticum, extremamq; etiam vnctionem æger suscepit, aliquot dies superstes sibi sacrā communionē ministrari petit, eius pio desiderio Parochus non deerit: sed pro viatico illam iterum in eodem morbo non ministrabit. Ideoq; in ministrando

vtetur illis verbis: **Corpus &c.**

Vt quo maximo potest, ac debet, pietatis studio, & fidelium frequentia, ad ægrotos sanctissima Eucharistia deferatur; hæc vt infra Parochus diligenter curabit, atque exequetur.

Primum in sua parochiali ecclesia confratriæ corporis Christi instituet præscriptis regulis.

Aget cum vnoquoque patrefamilias, vt cum signum campanæ eo nomine datur ipse in ecclesiam parochialem ad comitandum rātam sacramentum conueniat, aut saltē filium natu maiorem, aut omnino aliquem ex familia ob eam causam mittat. habeatque præterea domi vnā, pluresve candelas cereosve; quibus in hoc pietatis christianæ officio vtatur.

Populum præterea sæpissimè cohortabitur, vt frequens semper, omniq; animi pietate ac religione venerabile sacramentum comitetur.

Neque hoc monere desistet, vt quando sacerdoti illud deferenti fideles obuiam fiunt, ipsi etiam prosequantur; qui que equo, aut curru vehuntur, descendāt etiam, & comitentur item, nisi necessaria, vel vrgenti de causa vehementer impediatur.

Quod autem ardentius ad id religiosè agendū fideles excitentur, crebrò etiam prout occasio tulerit, indulgentiam eo nomine concessam euulgabit.

Sacerdotes, & clerici ecclesiæ parochialis, nisi necessaria occupatione distinentur, etiam comitari studebunt.

Familia egrotantis obuiam procedet cereis accensis, omni pietatis cultu, ac depositis armis.

Parochus ad infirmum sacram Eucharistiam ipse feret, nisi morbo inualetadineve, aut necessaria causa impedita sit. cum verò alio Sacerdote vtitur, is sit, qui ex Concilio Prouinciali quarto requiritur.

Noctū non asseret, nisi periculo mortis instante.

Particulas autem duas feret: nisi cum aliquādo ob mortem instantem, vel nocte defert; vel certus est Parochus necesse esse, vt statim post communionem extremam etiam vnctionem ministraret.

Alla-

Allaturus, accuratè hoc præmonebit: primùm vt ægrotantis ad quem deferatur, cubiculum ab omni sorde & inquinamento purgetur; amotaque omni re profana, exornetur, vbi potest, pio apparatu, & sacris imaginibus: tum præterea mensa consternatur mappa nitida, appareaturque cruce, aliave effigie sacra, candelabris, & candelis saltem binis. In qua mensa super corporali pixis cum sanctissimo ipso Sacramento collocabitur. sit præterea vas vitreum ad abluionis usum.

Qui ob egestatè id minus præstare possunt, eos curet Parochus iuvari à confratribus sanctissimi Sacramenti.

Certis campanæ percussionibus parochiæ suæ clericis, & parochiales, præsertim confratres sanctissimi Sacramenti conuocabit.

In deferendo vtetur pluuiali, vbi per loci, temporisque conditionem fieri poterit: alias verò superpelliceo & stola.

Curabit etiam clericos habere, non solum qui res sacras afferant in ministracione adhibendas, sed qui comitentur, & vnà cum eo preces recitent.

Ij superpelliceo induti sint; & si capitulum canonicorum ad sit, etiam alijs indumentis, quibus vtuntur in choro.

Sanctissimum Sacramentum deferet vasculo decore ad præscriptam formam: quod vasculum vel tenui linteo, vel velo ab humeris demisso decenter contegatur. si verò ob necessitatem noctu, & locis asperis, montuosisque, via præcipiti, aut lubrica deferet; sacrum illud vasculum in sacculum decentem qui à collo pendeat, ita includet, vt si fortasse ipse labatur, sacramentum in terra decidere nullo modo possit. Umbellam præterea vbi potest adhibebit, maioris vel minoris formæ pro locorum conditione ad præscriptum.

Cum Parochus accessit ad ægrotum, diligenter videat (si quidem grauius laborat) an integro sensu sit; an item periculum tussis; anque item vomitus. si tunc non potest sumere, necessitate, vique; repentina morbi impeditus, aliquantulum morabitur Parochus; dumque in mora est, ipse, & reliqui fideles genibus flexis coram sanctissimo Sacramento orabunt.

At verò si perseveret impedimentum, illud proponet ei adorandum, si modò ægrotus ita desideret: & impertita ei figura Crucis benedictione cum ipso Sacramento discedet. eodem modo oret, proponat, & benedicat, si, cum venerit, ab initio viderit fieri non posse, vt ægrotus sumat: sed ne deferat tamen vnquam ad eum, quem sumere non posse ante nouerit.

Si autem sumere potest, Parochus illum suauiter alloquetur; & quæret, an aliquid reliquum sit quod confiteri velit, tuncque libenter eum audiet, & absoluet: interrogabitque item, an sanctissimum Corpus Domini sumere velit; & si pro viatico dandum sit, id quoque exprimet: ad quod pie deuoteque sumendum paucis verbis inflammat.

Si quando sine sacra hostia redibit, Parochus antequam domo ægroti abscedat, lumina extinguere iubebit; superpelliceum, stolam, tintinnabulum, umbellam non adhibebit; pixidem palam non deferet.

Prælato alicuius ecclesiæ, qui in lecto ægrotans frequentissimè sacra Euchariæ pabulo salutariter se reficiet, eam, & cum primò in ægrotatione, & cù pro viatico sumet, sacerdos qui post illum in ipsa ecclesia primariam dignitatem, locumve obtinet, deferet ac ministrabit, vniuerso clero eiusdem ecclesiæ prosequente, & societate etiam sanctissimi Corporis Domini. Si verò scriptus sacram communionem sumet, alius inferior sacerdos, vel Parochus ministrabit, societate tantummodo Corporis Domini comitante.

Alijs sacerdotibus eodem modo deferetur, eiusdem ordinis saltem sacerdotibus, alijsque clericis comitantibus.

Ægrotus si per valetudinem potest, è lecto surget: decoreque vestitus; & si est sacerdos, superpelliceo stolaque indutus, genibus flexis erit, dum sumet.

Monita, si morbus grauior fuerit.

SI morbus grauior, & cum periculo fuerit, Parochus ægrotum suadebit, vt dum integra mente est, rem omnem suam rectè constituat, & testamentum faciat.

R 4 In

In testamenti factione significabit, quanti inter sit religiosos homines doctrina & pietatis vsu præstantes adesse, de quorum consilio ad remedium animæ suæ in vltima voluntate pro facultatibus aliqua pia opera statuat.

Legata pia quæ fecerit, præstari quamprimum, aut etiam ipso viuente monebit; cum hoc ei plurimū suffragari possit ad animæ salutem.

Hæc in primis monebit, quæ quamquam semper præstanda sint, tali tamē tempore in primis: vt si quid alieni habet, si per facultates potest, quamprimum restituat, aut saltem id præstari in testamento caueat.

Vt si de alicuius fama detraxit, curet ei aliqua ratione satisfacere.

Vt si quos inimicos habet, illis omnino ignoscat, omnemque facultatem, & inimicitias deponat.

Vt si quem offenderit, læseritve, vt potest satisfaciat.

Si ab aliquo læsus, aut forte vulneratus sit, ei ex animo, & toto corde ignoscat, offensionemque remittat.

Perquiret item, an sacro chrismate confirmatus sit, quod si illum adhuc non esse uiderit, etiam iacentem, si adest Episcopus, confirmari; si minus adest, id cum per valetudinem poterit, vt quamprimum præset, accuratè monebit.

Monebit etiam, vt morbo magis etiā ingrauescente, sanctissimum viaticum, & extremæ vnctionis sacramentum in tempore petat; ut dum sensibus integris, & mente viget, piè religiosèque sacramenta accipiat.

Aget cum eo, vt si Dei gratia moneaturque ab eo morbo conualescet, vitam omnino emendet, aut sanctiorem viuendi disciplinam suscipiat.

Demonstrabit, Sathanam nihil non agere, vt impediat salutaria eius remedia: ideoque in id studere, vt infirmo in animum sæpenuero inducat, nihil periculi ex morbo quo laborat imminere: medicos autem verborum blanditijs, spem longioris vitæ sæpè polliceri, in id ipsumque familiares etiam & cognatos incumbere. Periculū igitur morbi ei ita celari ne sinit, vt eum mors opprimere possit inopinantem & imparatum.

Atque opportunè inducet illum, & suauiter, vt velit suum sibi periculum patefieri.

Animaduertet autem, ægrotos tribus potissimum solere valde molestis cogitationibus affici, anxieque perturbari. quarum primam affert mortis metus; alteram conscientia peccatorum; tertia oritur ex contemplatione diuinæ iustitiæ: quamobrem in promptu habebit argumenta ad persuadendum apposita, pro conditione ægrotantis: quem lenibus suauibusque verbis alloquetur.

Ostendet, mortem christianis hominibus non modò extimescendam non esse, sed etiam amandam, & expetendam: quæ nisi intercedat, fieri non potest, vt à peccati seruitute, & huius vitæ calamitatibus atque incommodis omnino liberati, æternam foelicitatem per Iesum Christi meritum consequamur. Atque in hoc suadendi genere rationes & locos sibi sumere poterit ex libro Sancti Cypriani, qui est de mortalitate.

Quem metum depellere studebit, non solum multis alijs rationibus; sed etiam & sacrarum literarum auctoritatibus, & exemplis sanctorum, & sacris precibus & orationibus.

Si ob affectum quo erga res terrenas irretitus tenetur, aut ob alias causas mortem exhorrescit: hunc affectum expellere conabitur rationibus ab earum vanitate vitioque deductis.

Ad sedandam perturbationem quæ oritur ex conscientia peccatorum, hortabitur, vt frequenti confessionis, & sacre communionis vsu sese religiosè corroboraret: credatque omnino sacramentis peccata infinita Dei benignitate deleri.

Ad iustitiæ verò diuinæ contemplationem ægrotum valde se abijcientem, eriget commemoratione infinitæ bonitatis diuinæ: quæ nunquam patitur fideles esse destitutos, qui velint, quamdiu in huius vitæ cursu versantur, penitentia exactæ vitæ peccata diluere.

Si impatientem ægrotum viderit, ei proponet passionem Christi Domini, tormenta sanctorum martyrum, exempla aliorum sanctorum, Iob, Tobia, Iosephi, & aliorum. Merita præterea ostendet patientiæ, quæ multa sunt, & maxi-

ca. causas item ostendet afflictionum, quas Deus pater amantissimus, & medicus sapientissimus, tanquam medicamenta fidelibus adhibet.

Orationibus etiã breuibus vtetur, quas vnã cum ægroto pronuntiabit, ad illius impatiẽtiam sedãdam, depellendamve. Cohortabitur præterea, & cõsolabitur eum, prout affectum esse viderit; agetq; pluribus, aut paucis, pro prudentia charitateq; sua. In eoq; denique diligens erit, vt omnem ex infirmi animo mœstiam abijciat, paratusq; sit, depositum suum, quandoq; illud repetere Deus voluerit, libentissimè reddere.

Si in vrbe, aliove loco æger est, vbi Archiepiscopus moretur; eum inducat ad benedictionẽ Archiepiscopalem vnã cum indulgentia, cuius facultatem Apostolicam habet, piẽ petẽdam, ipsam etiã Archiepiscopum ipse poterit quandoq; de illius morbo ægritudineve certiorẽ facere; qui eundem sponte visitabit, & consolabitur; aut alium mittet.

In grauescente morbo Parochus infirmum crebrius inuiset, & iuuare ad salutem conabitur quam diligentissimè.

Si mortis tempus instare viderit, aget ad prescriptum, commendationisq; animæ officium præstabit. Monebit etiam instante periculo se confestim vocari, vt in tempore præsidio sit morienti.

ORDO MINISTRANDI

Eucharistiæ Sacramentum

infirmis.

PAROCCHVS conuocatis parochiæ suæ clericis certis campanæ percussionibus; & item confratribus sanctissimi Sacramenti in Ecclesia parochiali; paratis item cereis, & umbella; manus lauabit.

Postea super pelliceo, stola, & pluuiali rubeis indutus, ad altare genibus flexis paululum tacitus orabit; mox ascendit, genuflectit, aperit tabernaculum; iterum genuflectit, extrahit pixidẽ suo velo tectam; super corporali in altari explicato collocat; rursus genuflectit, & claudit tabernaculum.

Tectis serico velo rubeo humeris, brachiisque, sumit pixidem; & eaque manu eodem velo cooperitã, sinistra pedem te-

nens, dextera nodum ipsius pixidis, & sub umbella procedit; quæ a dignioribus laicis deferetur.

Clericus vnus præibit, qui aquæ benedictæ vasculum cum aspergillo deferet; & tintinnabulum item per certa intervalla pulsabit; cuius sonitũ populus ad religionis cultum sanctissimo Sacramento tribuendum genibus flexis procedens excitetur.

Alter item clericus, si fieri poterit, adiungetur, qui bursam rubeam corporali incluso concinnè feret ante pectus; & item librum hunc, de quo ipse Parochus, quæ oporteat, recitabit.

Cerei duo lateribus inclusi à confratribus sanctissimi Sacramenti præferentur; quæ lumina ventorum vi, præsertim per hyemem, extingui nõ possint.

Septem psalmos penitentiales Parochus in via piẽ recitabit; quos, si longum est iter, repetet, præsertim psalmũ Miserere; & alias etiam religiosas preces, hymnos, & psalmos accommodatos, quatenus spatium dabitur; idq; cum sacerdotibus, & clericis, qui comitabuntur, alternatim.

Reliqui fideles bini prosequuntur, orantes ipsi quoque; primo loco scholares sanctissimi Sacramenti deinde reliqui, viri scilicet, postremò femina; hæc capite velato, illi omnes capite aperto: omnes manu candelas accensas tenentes, vt plures possunt. viri autem aliqui poterunt à lateribus etiam cum luminaribus comitari.

Cubiculum ægrotantis Parochus ingrediens dicit. *V. Pax huic domui.* *R. Et omnibus habitantibus in ea.*

Tum reponit sanctissimum Sacramentum in mensa apparatus, candelis accensis, supposito pixidi corporali explicato; & genuflexus illud adorat. Postea surgens, aspergit illum cum aqua benedicta accipit; ægrotum aspergit ad similitudinẽ crucis, cubiculum, & reliquos qui presentes adsunt, dicens Antiphonam. *Asperges me dñe hyssopo, & mundabor: lauabis me, & super niuem dealbabor. V. Gloria patri, &c. R. Sicut erat &c. tum repetit Antiphonam.*

Asperges me dñe hyssopo, &c. vt supra. Mox dicere pergit preces sequentes,

ita

Et versus ad ægrotum, vt tamen etiam
Sanctissimum Sacramentum reuerenter
aspiciat.

V. Saluum fac seruum tuum.
R. Deus meus sperantem in te.
V. Mitte ei auxilium de sancto.
R. Et de Sion tuere eum.
V. Nihil proficiat inimicus in eo.
R. Et filius iniquitatis non apponat no-
cere ei.
V. Esto ei domine turris fortitudinis.
R. A facie inimici, & persequentis.
V. Domine exaudi orationem nostram.
R. Et clamor noster ad te perueniat.
V. Dominus vobiscum.
R. Et cum spiritu tuo.

Oratio.

Deus infirmitatis humane singulare
præsidium; auxiliij tui super infir-
mum famulum tuum ostende virtutem:
vt ope misericordie tue adiutus, eccle-
siae tue sanctæ in cœlis representari
mereatur. Per dominum nostrum &c.

Si ægrotus extra lectum genibus fle-
xis esse poterit, vt supra dictum est, scam-
num panno mundo ecclesiastico stratum
ante se habeat: aut ipsum pannum sal-
tem a clericis, clericove sustentatum.
Si verò in lecto esse necesse sit, vt potest
elevator, & amictus, communicabit, pan-
no itidem ante se extenso.

Hic clericus versus sanctissimum Sa-
cramentum & Parochum genuflexus, mo-
net ægrotum & cæteros omnes, signum
Crucis sibi adhibere: & ipse signans se
dicit: In nomine patris, & filij, & spiri-
tus sancti. Amen. & manibus iunctis con-
fessionem generalem dicit; ægrotus si po-
test cum eo saltem submissa voce pro-
nunciante, aut saltem attentè audiente:
percutitque ter pectus ad ea verba, mea
culpa, &c.

Confiteor Deo omnipotenti. vt supra.

Qua confessione pronunciata, Páro-
chus dicit: Deo gratias. tum statim per-
git dicere manibus iunctis: Misereatur
tui omnipotens Deus, &c. vt supra.
Post manu dextera Crucis signum ver-
sus ægrotum adhibet, & dicit: Indulgen-
tiam absolutionem. vt supra. Postea di-
cit sequentem orationem manibus ex-
tentis, & clerico librū tenente. Oratio.

Dominus noster Iesus Christus, qui
dixit discipulis suis: quæcunque li-

gaueritis super terram, erant ligatæ &
in cœlo; & quæcunque solueritis super
terram, erunt soluta & in cœlo: (de quo-
rum numero, quamuis indignos nos esse
voluit) ipse te absoluat ab omnibus pec-
catis tuis, quæ quouis modo, cogitatio-
ne, locutione, & operatione egisti, atq;
a peccatorum nexibus absolutum, perdis-
cere dignetur ad regna cœlorum. Qui
cum Deo patre, & spiritu sancto viuit,
& regnat in secula seculorum. R. Amen.

Vbi Parochus hæc precatus erit, ad
mentem se conuertit, genuflectit, aperit
pixidem; iterum genuflectit, manu fini-
stra pixidemprehendit, & alterius ma-
nus duobus digitis pollice & indice sa-
cramentum accipit, paululumque de pi-
xide eleuat, & conuersus in medio men-
sæ versus ægrotum, vt is illud adoret, bre-
ui pro personæ, & temporis ratione ex-
citat illius fidem, & deuotionem.

Tum clericus genuflexus vt supra, dicit:
Domine non sum dignus, vt intres sub
tectum meum, sed tantum dic verbo tuo,
& sanabitur anima mea. quod iterum,
ac tertio repetet, per singulas vices pec-
tus percussens quæ formula etiam vtem-
dum est, cum sceminae communicatio mini-
stratur. & ægrotus unà cum clerico eam
pronunciabit, saltem submissa voce.

Quibus verbis pronunciatis, Páro-
chus cautè, & diligenter præbet ei san-
ctissimum Sacramentum, & signum cru-
cis super pixidem ante faciem ægroti
faciens, dicit: Corpus Domini nostri
Iesu Christi custodiat animam tuam in
vitam æternam. Ægrotus respondet.
Amen. videat verò Parochus, vt ante-
quam Sacramentum præbeat, satis spa-
tij relinquat ad dicendum: Amen.

Si verò infirmo communionem pro-
viatico ministrat, dicat hoc modo:

Accipe frater (si verò scemina est) so-
ror, viaticum Corporis Domini nostri
Iesu Christi, qui te custodiat ab hoste
maligno, & perducatur in vitam æternam.
ægrotus respondet. Amen.

Postea Parochus digitis pollice & in-
dice quibus ministravit, super pixide si-
mul iunctis, ad mensam reuertitur. vbi
deposita pixide super corporale, eaque
contecta, tum facta genuflexione, statim
digitos quibus Sacramentum tetigit,

FINIS

vino & aqua abluit in vase non consecrato. ad eum vsus præcipue parato, quod secum portandum curabit; tum purificatorio abstergit. clericus autem præbet ægroti ablationem; quod si ægrotus sumere non potest, eam ad ecclesiam deferet, & in sacrarium mittet.

Facta purificatione, Parochus stans vt supra dicit manibus iunctis.

V. Domine exaudi orationem nostram.

R. Et clamor noster ad te perueniat.

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo. Deinde manibus extentis orationem sequentem.

Domine sancte, pater omnipotens, æterne Deus, te humiliter deprecamur; vt accipienti fratri nostro (vel) sorori nostræ, sacrosancam Eucharistiam corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi filij tui, & animæ & corporis sit salus. Per eundem Dominum nostrum Iesum Christum &c.

Hic infirmum Parochus aliquid admonebit, ex ijs quæ supra exposita sūt; hocque in primis, vt in tempore petat extremam vnctionem: si que in eo statu est, vt non sit differenda, ipse Parochus nullam moram interponet.

Videbit antequam inde discedat, vt si aliquando Sacramentum palato ægroti adhæserit, tatum vini, aut aquæ det, vt illud glaciât: quod vbi factum viderit, ad mensam genuflectet, & pixidem capiet, vt attulit; & versus ægrotum cum ea crucis signum faciet.

Ita ad ecclesiam rediens quo ordine venerat, dicit caticum sequens: & item alias religiosas preces ad hunc vsus accommodatas (præcipue cum longum est iter) cum sacerdotibus, & clericis alternatim vt supra.

Benedicite omnia opera Domini Domino &c. vsque ad finem cantici.

Reuersus verò collocat debita reuerentia pixidem cum Sacramento super altari, supposito corporali extento; genuflectit; postea stans manibus iunctis dicit:

V. Panem de celo præstitisti eis.

R. Omne delectamētum in se habēt.

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo. Tum manibus extentis dicit orationem sequentem.

Deus, qui nobis sub Sacramento mirabili passionis tuæ memoriam reliquisti; tribue quæsumus: ita nos corporis & sanguinis tui sacra mysteria venerari; vt redemptionis tuæ fructum in nobis iugiter sentiamus. Qui viuus &c.

Qua oratione peracta, genuflectit; pixidem vtraq; manu tenens, signum crucis cum ea versus populum adhibet, benedicens his verbis:

Benedicat vos omnipotens Deus, pater, & filius, & spiritus sanctus. R. Amē. Deinde conuersus ab alia parte ad altare, reponit pixidem in tabernaculo, genuflectit, postea claudit.

Tum indulgētiam publicè denunciât ijs concessam, qui Sacramentum eo modo comitantur; paucis verbis eos cohortans, vt in religioso eo instituto perseverent: & ita fideles in pace dimittit.

DE SACRAMENTO Extremæ Vnctionis.

Rubricæ, seu instructiones.

EX TREMO vitæ nostræ tempore præsidia diuinæ gratiæ nos eoque plura habere conuenit, quod & vehementius torquemur metu mortis impendentis, & in periculo etiam maiori versamur. Sicut igitur clemētissimus Redemptor noster diuina in alijs sacramentis adiumenta fidelibus, dum in hoc sæculo viuunt, parauit: ita hoc extremæ vnctionis Sacramento, finem vitæ huius, tanquam firmissimo quodam, cœlestique præsidio communit.

Hoc Sacramentum à Christo Domino ut cætera sacramenta est institutum; apud Marcum quidem insinuatum, per Marc. 6.
Iacobum autem Apostolum ac Domini Iacobi 5.
fratrem fidelibus commendatum, ac promulgatum. Infirmatur, inquit, quis in vobis? inducat presbyteros ecclesiæ, & orent super eum, vngentes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei saluabit infirmum; & alleuiabit eum Dominus; & si in peccatis sit, remittentur ei.

Administrantur in ecclesia fidelibus plures sacræ vnctiones, veluti, Baptismi, Confirmationis, Ordinis: & quoniam hæc extrema est, quæ fidei graui-